

KO REKOMENDUOJAMA NEDARYTI TĖVAMS IR MOKYTOJAMS:

- Nepykite ant vaiku, turinčių šį sutrikimą, jei jie pamiršta, pameta daiktus, nesupranta, ką jūs sakote ar jiems pasitaiko „sunki diena“.
- Nesitikėkite, kad jie gali atlikti tiek pat rašto darbų, kaip ir kiti vaikai.
- Nenuvertinkite vaiko intelektinių gebėjimų.
- Neleiskite kitiems šaipytis dėl jų negebėjimų.
- Nesitikėkite, kad vaikas gali nurašyti ilgą tekstą nuo lentos.
- Nepateikite per daug nurodymų (instrukcijų).
- Neprašykite garsiai skaityti, išskyrus tuos atvejus, kai vaikas nejaučia diskomforto.
- Nekeiskite savo sumanymų staiga, prieš tai aiškiai nepaaiškinę.
- Nesitikėkite, kad vaikas informaciją išmoks mintinai.
- Palikite trumpas pertraukas, nes disleksiją turintys vaikai lėtai rašo, ir šis laikas jiems reikalingas baigti darbą.

Disleksiją galima koreguoti, nors šis sutrikimas daugiau ar mažiau pastebimas lieka visą gyvenimą. Žmonėms, kuriems pasireiškia šis sutrikimas, paprastai patariama rinktis tas veiklos sritis, kurioms nereikia ypatingų kalbinių gebėjimų, pvz., menas, matematika, rinkodara, fizika ir kt. Disleksija buvo diagnozuota genialiam filmukų kūrėjui Valtui Disnėjui, dailininkui Pablui Pikasui, žinomiausiam pasakų kūrėjui Hansui Kristianui Andersenui, išradėjui ir menininkui Leonardui da Vinčiui, telefono išradėjui Aleksandrui Grehamui Belui, politikams Džordžui Vašingtonui, Džonui F. Kenedžiui. Tai nei kiek nesutrukdė jiems tapti žinomiems visame pasaulyje. Svarbu laiku pastebėti sutrikimą, jį suprasti ir laiku suteikti vaikui specialistų pagalbą.

Parengė Biržų švietimo pagalbos tarnybos logopedė
Vaiva Baranauskienė

2020

Biržų švietimo pagalbos
tarnyba

KAIP PADĖTI VAIKUI, TURINČIAM DISLEKSIJĄ

Disleksiją arba skaitymo sutrikimą galima apibūdinti kaip sunkų mokymąsi skaityti, kai vaikas painioja raides, jam sunku susieti raidę su garsu, raides sudėti į žodį, o žodžius – į sakinius, šiuos – į paragrafus, kad suvoktų teksto prasmę. Pramokus skaityti, šie gebėjimai išlieka nepakankami, nes skaitymas nėra sklandus, tikslus, yra per lėtas, skaitant greitai pavargstama. Tada skaitymu sunkiai pasinaudojama kaip instrumentu gauti informaciją. 1968 metais Pasaulinė neurologų federacija apibūdino disleksiją kaip sunkų, ilgą laiką trunkantį skaitymo išmokimo sutrikimą, nepaisant tinkamo mokymo, adekvataus intelekto ir sociokultūrinių sąlygų. Tai neurologinis sutrikimas, kuris sukelia sunkumų įsimenant informaciją, suvokiant žodinius nurodymus. Skaitymas yra rašomosios kalbos iškodavimas, rašymas – rašomosios kalbos įkodavimas. Todėl pasaulinėje praktikoje disleksija yra suprantama kaip skaitymo ir rašymo sutrikimas. Jau ikimokykliniame amžiuje galima pastebėti kai kuriuos požymius, kad vaikas gali turėti sunkumų ateityje: vaikas nesugeba užsirišti batraiščiu, užsisėgti sagų; labai lėtai rengiasi, negali įvykdyti kelių nurodymų paeiliui; sunkiai pavadina daiktus; painioja sąvokas *kairė – dešinė*; netaisyklingai taria žodžius, nejaučia ritmo, jam gali būti sunku šokinėti, išlaikyti kūno pusiausvyrą, jam nepatinka komandiniai žaidimai ir kt. Mokykloje labiausiai pastebimi prieštaravimai tarp negebėjimo įgyti vienos rūšies mokyklinių žinių, gebėjimų, bet sėkmingai įgyjamų kitų (pvz., matematinių). Šiems vaikams ypač sunku lietuvių (užsienio) kalbų pamokose. Gali būti sutrikęs atskirų garsų tarimas; lėtas skaitymo tempas; ribotas teksto suvokimas. Labai dažnai pasitaiko skaitymo klaidų: raidžių praleidimai, žodžių keitimai kitais žodžiais (*iš – šis, gražus – grįžo* ir pan.), klaidingi raidžių pavadinimai (*p – b – d, o – a, uo – o* ir pan.), jų vartojimas, keitimas spėliojimo būdu, vaikas gali netinkamai intonuoti sakinius, nes nejaučia žodžio, sakinio ribų. Net ir gerai perskaitęs žodį ar sakinį vaikas gali visai nesuvokti jo prasmės. Daugelis labai jaudinasi ir patiria didžiulį stresą, kai klasėje reikia skaityti garsiai. Šį sutrikimą dažnai lydi ir psichologinės ypatybės: trumpalaikės ir ilgalaikės atminties susiaurėjimas; silpnas gebė-

jimas apibendrinti sąvokas; lėtas skaičių pakartojimas; siaura dėmesio apimtis; skurdus žodynas; nervingumas, pyktis, negatyvizmas; nepasitikėjimas savo jėgomis. Mokiniai daug daugiau laiko praleidžia ruošdami namų darbus, greičiau pavargsta mokykloje. Beje, berniukams šis mokymosi sutrikimas diagnozuojamas kelis kartus dažniau negu mergaitėms. Skaitymo sunkumai dažniausiai turi įtakos ir rašymo sutrikimui, tačiau kartais skaitymo sutrikimas gali egzistuoti ir be rašymo sutrikimo.

KUR IEŠKOTI PAGALBOS?

Pastebėjus mokymosi sunkumus, reikia kreiptis į ugdymo įstaigos vaiko gerovės komisiją, kuri skiria logopedo pagalbą. Tačiau šiems vaikams gali būti reikalinga specialiojo pedagogo (kartais – psichologo, socialinio pedagogo, mokytojo padėjėjo) pagalba. Šių specialistų pagalbą, atlikusi vaiko pedagoginį psichologinį įvertinimą, skiria Biržų švietimo pagalbos tarnyba. Daugeliui rekomenduojama ir gydytojo neurologo konsultacija. Pedagoginio tyrimo metu savo sunkumus vaikai įvardija kaip „maišosi raides“, „neprisimenu raidės“, „nenoriu skaityti“, „nesiseka“, „nenoriu eiti į mokyklą“, „jaučiu draugų žvilgsnius, kai reikia skaityti garsiai ir dėl to labai jaudinuosi“, „bijau diktanto“, „ilgai ruošiu pamokas“ ir kt. Tai neišvengiamai atsiliepia psichologinei vaiko savijautai. Laiku neatpažinus sutrikimo, vaikai sulaukia kritikos, nes aplinkiniams atrodo, jog vaikas nesistengia, tingi mokytis ar išsisukinėja.

KAIP PADĖTI PRADEDANČIAM MOKYTI SKAITYTI VAIKUI

- Pabandykite raides, žodžius apvedžioti pirštu (šis metodas taikomas tada, kai vaikas negėba skirti atskirų garsų, girdi žodžius, bet nesuvokia atskirų žodžių prasmės, jų sekos sakinyje).
- Ant popieriaus lapo didelėmis ir spausdintinėmis raidėmis užrašykite žodžius. Žodį vedžioti pirštu, garsiai skaitykite kiekvieną raidę. Vaikas kartuoja tol, kol suvokia žodžio prasmę.
- Naudokite vaizdines priemones: įvairius raidynus, spalvotas kaladėles (raidės vaizdas siejasi su garsu, spalva, motorika).
- Skirkite ir skaitykite kietus ir minkštus skiemenis, naudokite minkštas ir kietas kaladėles.
- Skaitykite skiemenis. Taip vaikas išmoks atpažinti skiemenis.
- Skaitymas – dainavimas duetu, kai suaugęs skaito kartu su vaiku lėtai, tarsi dainuodamas.
- Jeigu tekstas „juda“, išblanksta, galima pabandyti jį pateikti ant kitos spalvos popieriaus. Yra ir kitų būdų, kuriuos gali rekomenduoti specialistai.

